

Парфанович Богдан,
магістрант ОПП «Соціальне адміністрування у громаді»
факультету педагогіки і психології Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Турчин-Кукаріна І. В.,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри
соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК СУСПІЛЬНОГО ФЕНОМЕНУ

Актуальність теми дослідження. За статистикою Міністерства внутрішніх справ нашої держави, лише протягом 10 місяців 2008 року за вчинення насильства в сім'ї поставлено на облік майже 56 тис. осіб. З них 32873 особи – за вчинення фізичного насильства, а майже 21 тис. – за психологічне насильство в сім'ї. Загалом же на обліку за тиранію в сім'ї перебувають 84 763 особи [5, с. 52].

У вступі Національної програми планування сім'ї, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 1995 року № 736, визначено: «Відсутність з боку держави ефективної допомоги в плануванні сім'ї є однією з основних причин внутрішньо сімейних конфліктів і дестабілізації сім'ї». Тому Програма була покликана розпочати активне сприяння державних органів усіх рівнів розв'язанню проблем, що назріли у суспільстві [2, с. 213]. Мало місце продовження дії цієї програми в інших проєктах загальнодержавного рівня протягом останніх років. Фактично, ця програма стала базовою всіх профілактичних заходів, що стосуються профілактики національного рівня на сьогодні.

Мета статті. У державі профілактика сімейного насильства є достатньо актуалізованою, що засвідчується розробкою і впровадженням в дію

ТНПУ MAGISTERIUM

нормативно-правових актів, профілактичних програм. Однак, реальні механізми такої профілактичної роботи не розроблені, а тому не мають широкого впровадження. «Сучасний стан розвитку суспільства, інституту сім'ї, міжстатевих стосунків набули модифікації, а тому це визначає необхідність додаткових досліджень з урахуванням динаміки, тенденцій та розробки на цій основі нових, відповідних змінам, профілактичних заходів» [2].

Визначено необхідність багатоаспектних досліджень з урахуванням динаміки, тенденцій та розробки на цій основі нових, відповідних змінам, профілактичних заходів.

Виклад основного матеріалу. Подружня пара у своєму формуванні як сім'ї проходить низку періодів: дошлюбних зустрічей; підготовки до шлюбу як перехідний етап; шлюбне життя. Профілактика домашнього насильства на всіх цих етапах характеризується дією різних факторів, що дозволило нам виділити основні сфери такого впливу.

Загальнодержавна сфера: «Оскільки наша країна взяла курс на зближення з міжнародною спільнотою, дотримання прав людини у соціумі та сімейних стосунках, попередження насильства є одним із його шляхів. У ст. 3 Конституції України зазначається: «Людина, її життя й здоров'я, недоторканість і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю». А в ст. 28 таке: «Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню або покаранню». Це стосується і сімейних стосунків» [4].

Сімейна сфера: «Виявлено суперечність: потреба оптимізації сімейного виховання й відсутністю чітко визначених соціально-педагогічних основ такого виховання як відповідних концептів, що забезпечують його комплексну характеристику. Сімейне виховання – активна особистісно-перетворювальна взаємодія батьків або осіб, що їх замінюють, інших членів

ТНПУ MAGISTERIUM

сім'ї та дітей, а також між дітьми у процесі їх співбуття у сімейному середовищі, спілкування, господарської і дозвіллевої діяльності шляхом реалізації актуальних мотивів-потреб і соціальних очікувань, духовного збагачення, утвердження і вироблення нових сімейних цінностей, набуття життєвої компетентності, виховного та соціального досвіду. Визначено параметри сімейних виховних ефектів (огрупнення мислення, ціннісно-орієнтаційної єдності, колективного самовизначення, згуртованості, групової та індивідуальної поведінки і діяльності, групових внутрішньо сімейних і поза сімейних комунікацій, зміщення ризику, групового тиску. Первинна соціалізація дитини – це процес і результат становлення особистості у найближчому середовищі шляхом засвоєння його норм, соціальних цінностей і моделей поведінки, формування особистісних якостей, набуття соціального досвіду та творчого їх відтворення у взаємодії з іншими членами суспільства» [1, С. 3–16].

Учнівська сфера: «На думку учнів, для попередження насильства в українському суспільстві необхідно: створити центри для допомоги постраждалим; ввести у школах спеціальні курси зі статевого виховання та побудови навичок позитивного спілкування, основ конфліктології; створити консультативно-реабілітаційні центри психологічної допомоги дітям; активізувати діяльність психологів, соціальних педагогів; спілкуватися з підлітками, щоб знати реалії шкільного і позашкільного життя; посилення ролі співпраці педагогів та батьків; створення телефонів довіри, гарячих ліній взаємодія школи та церкви» [3, с. 187].

Молодіжна сфера [1]: «Динаміка суспільного життя, теоретичні напрацювання дають змогу розглядати профілактику сімейного насильства серед молодих пар з урахуванням теорії і практики; їх аналітичний огляд дає змогу визначити інституційне і організаційне забезпечення для роботи з молоддю, які найбільш оптимально відповідатимуть запитам практиків,

ТНПУ MAGISTERIUM

висновкам учених і загалом забезпечать реалізацію політики держави, спрямованої на побудову сімейних стосунків без проявів фізичного, економічного, психологічного, сексуального видів насильства. Одним із компонентів соціалізації молоді є правильне ставлення до осіб протилежної статі, над формуванням якого зобов'язані працювати соціальні інститути, весь уклад суспільного буття; значною мірою все залежить від державної молодіжної та сімейної політики; сьогодні це забезпечує розробка законодавчих і нормативно-правових актів, їх упровадження в практичну діяльність.

Громадська сфера. У наш час існує багато телепередач, в яких висвітлюються проблеми насильства чоловіка стосовно жінки, найпопулярніші з них – «Врятуйте нашу сім'ю», «Кохана, ми вбиваємо наших дітей» та ін. Результати дивують: подивившись на себе з боку, побувавши на місці одне одного, вони усвідомлюють необхідність виправлення ситуації.

Висновки. Проаналізовано літературні джерела [1; 3; 5], та вироблено власне бачення проблеми:

- «...насильство у сімейних стосунках характеризує спільноту, в якій не діють правові закони, нормативно-правові акти, не функціонують соціальні структури, що перебувають на захисті прав особи»;

- «проблема профілактики насильства є певною актуалізованою, що засвідчується розробкою і реалізацією нормативно-правових актів, профілактичних програм; проте, реальні механізми такої профілактичної роботи не апробовані, а тому не мають широкого впровадження»;

- «сучасний стан розвитку суспільства, інституту сім'ї, міжособистих стосунків набули модифікації, а тому це визначає необхідність

ТНПУ
MAGISTERIUM

наукових досліджень з урахуванням динаміки, тенденцій та розробки на цій основі інших, відповідних змінам, профілактичних заходів».

Дослідження не вичерпане. Потребує визначення характеру загальних проблем, притаманних для розвитку й життєдіяльності сучасної молоді, закономірностей впливу основних соціальних інститутів, на розвиток соціальної дії яких має бути націлена наша політика; способів соціалізації особистості; умов для розвитку молоді; характеристик становища сім'ю суспільстві.

Список використаних джерел

1. Алексеєнко Т. Ф. Технології соціально-педагогічної роботи в територіальній громаді. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. К., 2017. № 2. С. 19–24.
2. Дитинство в Україні. Права. Гарантії. Захист : збірник документів : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Столиця, 1998. 248 с.
3. Кизима І. Насильство в учнівському середовищі: дані соціологічних досліджень. К.:Астосен, 2020. 218 с.
4. Конституція України
прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України
28 червня 1996 року URL:
https://ips.ligazakon.net/document/z960254k?an=827575&ed=2019_02_07.
5. Кутракова С. Стоп насильству! *Соціальний захист населення*. 2012. С. 51–53.